

Benyt efterafgrøder i økologisk jordbrug

Foreløbige forsøgsresultater viser, at vinterfaste kvælstoffikserende efterafgrøder på sandjord giver det højeste udbytte i vårbyg året efter. I det aktuelle forsøg var hvid- og rødkløver de to bedste efterafgrøder og efterlod kvælstof i jorden til den efterfølgende vårbyg, svarende til 80 kg kvælstof pr. ha tildelt i kunstgødning.

I FØJO II er der arbejdet med betydningen af efterafgrøder. En af konklusionerne fra forsøgene er, at efterafgrøder er nødvendige for at begrænse udvaskningen af næringsstoffer på sandjord. På ejendomme med en begrænset mængde husdyrgødning til rådighed skal der primært anvendes efterafgrøder, der kan fikse kvælstof. Her i artiklen skrives kun om kvælstoffiksering og dennes betydning på Jyndevad Forsøgsstation, hvor jordtypen er grovsandet. [Læs](#) mere om betydningen af efterafgrødernes indflydelse på f.eks. kålbrok og svovl- og kaliumudvaskning.

Generelt kan det anbefales at benytte efterafgrøder i økologisk planteavl for at fastholde og øge dyrkningsværdien af jorden. Desværre er det økonomiske afkast året efter ikke altid stort nok til at betale omkostningerne til etablering af efterafgrøden. Forsøgene viser, at efterafgrøderne har haft en positiv effekt på jordens fauna, da antallet af mider, springhaler og regnorme er meget højere, hvor der har været efterafgrøder. Dette viser en positiv effekt på jordens kvalitet.

Efterafgrøder på grovsandet jord

I tabel 1 ses forsøgsresultaterne med både kvælstoffikserende og ikke kvælstoffikserende efterafgrøder. Hvidkløver og rødkløver er de to arter, der bidrager mest til udbyttet i vårbyg året efter.

Billede 1. Der foretages planteklip i de mange efterafgrøder den 1. november 2002.

Tabel 1. Eftervirkning i vårbyg 2002, målt ved udbyttet

Efterafgrøde	Ton kerne pr. ha
Rødkløver	4,4
Hvidkløver	4,3
Gul rundbælg	4,1
Humlesneglebælg	3,9
Rug/vintervikke	3,7
Lupin	2,7
Persisk kløver	2,7

Olie frø	2,3
Olieræddike	2,0
Havesyre	2,0
Alm. rajgræs	1,9
Cikorie	1,8
Kvælstof tildelt via kunstgødning	
0 N	1,5
40 N	2,9
80 N	4,2
120 N	5,0

Rødkløver og hvidkløver som efterafgrøde har haft den samme gødningsmæssige værdi som 80 kg N tildelt i kunstgødning. Generelt har de overvintrende kvælstoffikserende arter gjort det godt på sandjorden. Persisk kløver som efterafgrøde var faktisk en af de højest ydende arter mht. tørstofudbytte om efteråret. Desværre visner persisk kløver så snart der kommer frost, hvilket på sandjord er så tidligt, at kvælstoffet når at blive udvasket inden næste forår.

Rødkløver kan være risikabel at benytte som efterafgrøde, da den kan konkurrere meget voldsomt med dæksæden og på den måde koste en del udbytte i udlægsåret.

I et andet forsøg er værdien af efterafgrøder sammenlignet, når der dyrkes vårbyg i sædskiftet, hvilket selvfølgelig ikke er normal praksis i økologisk jordbrug. Der er afprøvet følgende tre strategier:

- vårbyg uden efterafgrøde og med gylle
- vårbyg med rajgræs og gylle
- vårbyg med kløvergræs og uden gylle

Udbyttet for de tre strategier i 2002 kan ses i tabel 2.

Tabel 2. Udbytte i hkg vårbyg pr. ha ved tre forskellige strategier i et sædskifte med ensidig vårbyg ved Jyndevad Forsøgsstation

Strategier	Udbytte hkg pr. ha
Vårbyg uden efterafgrøde og med gylle	24
Vårbyg med rajgræs og gylle	30
Vårbyg med kløvergræs og uden gylle	30

Kløvergræsset har således opvejet effekten af gylle og rajgræs som efterafgrøde. Forsøget blev i strategier med svinegylle tildelt ca. 70 kg total N pr. ha.

En vigtig forudsætning er, at etableringen af kløver lykkes hver gang, da høstudbyttet ellers bliver ustabil.

Resultaterne er foreløbige og de endelige resultater og konklusioner foreligger i 2005.